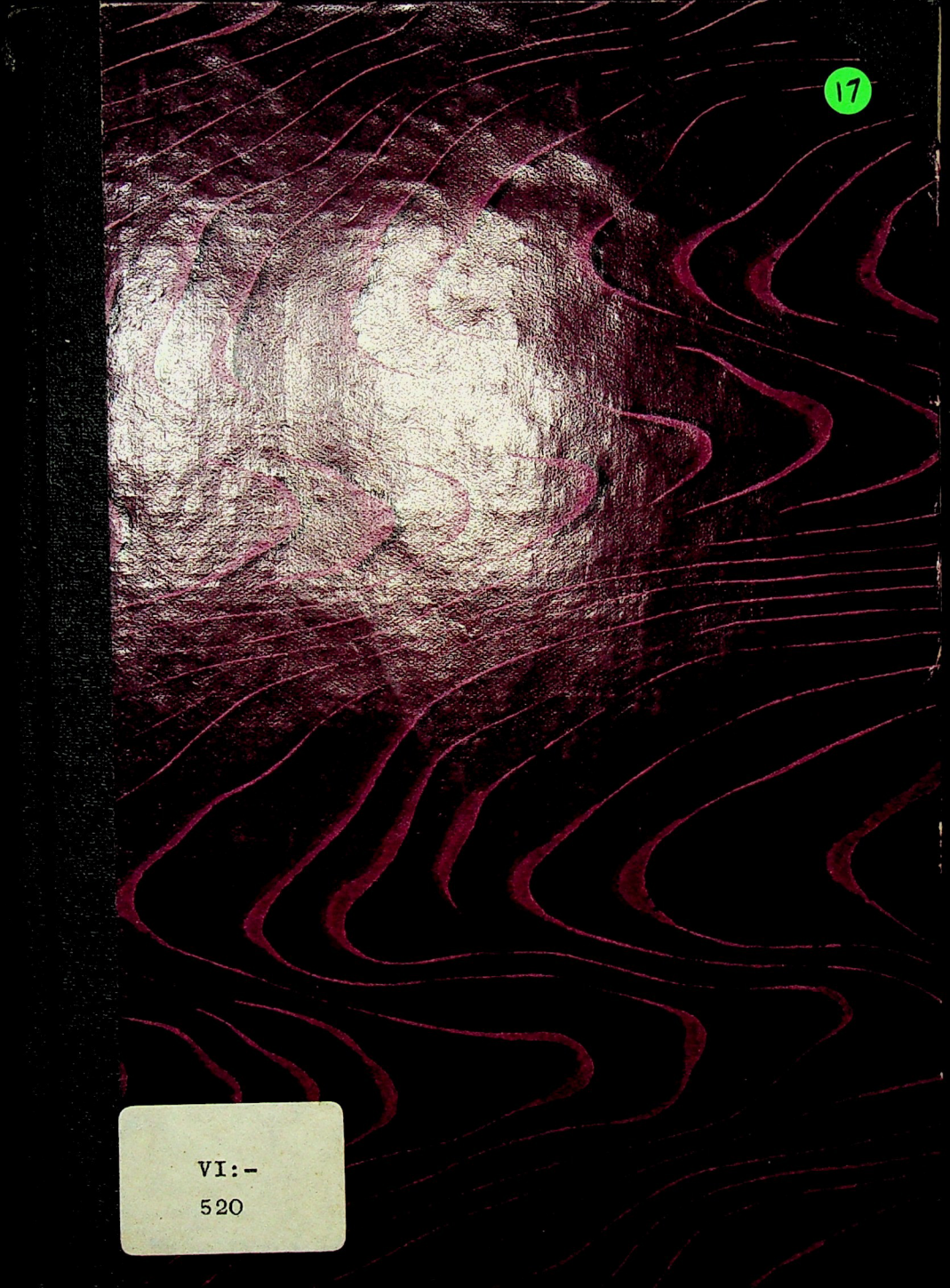

17

VI:-
520

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

VI : -
520.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

VI. 520.

DE RECHTEN

DER GEDETACHEERDE

RESERVE-OFFICIEREN

EN DE

HUN GEDANE TOEZEGGINGEN

MEMORIE van de bij het Nederlandsch-Indische leger gedetacheerde Reserve-Officieren van het Nederlandsche Leger, uitgegeven door de Vereeniging van Reserve-Officieren in Ned.-Ind.

BAT. GENOOTSCHAP VAN

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.
Tanggal : 1-7-2010
Nomor Induk : 1534/IPN-Mus
RIB - ID : 8948860
ITEM - ID : 212121409
Asal : Museum Pusat

De rechten der gedetacheerde Reserve-Officieren en de hun gedane toezeggingen.

MEMORIE van de bij het Nederlandsch-Indische Leger gedetacheerde Reserve-Officieren van het Nederlandsche Leger.

Wanneer wij de geschiedenis van den overgang van de gedetacheerde Reserve-Officieren van het Nederlandsche Leger naar het korps Beroeps-Officieren van het Nederlandsch-Indische Leger samenvatten, dan springen de volgende punten wel zeer duidelijk naar voren:

A. De detacheering van de Reserve-Officieren van het Nederlandsche Leger bij het Leger in Nederlandsch-Indië is niet uitsluitend geschied tot hulp van — door de mobilisatie gedupeerde — Reserve-Officieren, maar ook tot hulp van het Indische Leger, dat een tekort had. Op grond van dit tekort is besloten den overgang mogelijk en aanlokkelijk te maken.

B. De toezeggingen inzake den overgang gedaan zijn van zóó positieven, zelfs bindenden aard, dat belanghebbenden, zooal geen volledig formeel-, in elk geval een volledig moreel recht daarop hebben verkregen.

C. Aan den geest en de bedoelingen, van hetgeen met betrekking tot den overgang reeds is geschied, is niet de volle waarde gelaten.

D. Naar onze meening is geen uitvoering gegeven aan het Kon. Besl. van 11 Mei 1922 No. 34 (Ind. St. bl. No. 508), waarbij de overgang geregeld werd.

Ad. A. Dat de detacheering van de Reserve-Officieren van het Nederlandsche Leger bij het Leger in Nederlandsch-Indië *niet uitsluitend* ten gunste of ten bate van deze Reserve-Officieren is geschied, blijkt uit het feit, dat verzoeken om ontheffing van die

detacheering werden afgewezen. Eerst bij schrijven van het D. v. O. Iste Afd. No. 15, d.d. 15 Januari 1921 werd medegedeeld, dat de gedetacheerde Reserve-Officieren, die vóór 1 Januari 1920 waren uitgezonden, onder terugstorting van genoten overtochts- en uitrustingskosten ontheffing konden erlangen. De gedetacheerde Reserve-Officieren, na 1 Januari 1920 uitgezonden, konden dus geen ontheffing verkrijgen. (zie: „Nadere Toelichting", blz. 18).

Alhoewel door dezen maatregel aan een rechtmatige grief werd tegemoet gekomen, kon, gelet op de inmiddels gewijzigde tijdsomstandigheden, verwacht worden, dat door niemand of hoogstens slechts door zeer enkelen van deze bepaling gebruik zou worden gemaakt. De ingetrede malaise maakte het vinden van eene behoorlijke werkkring uiterst moeilijk; daarbij vormde de eisch van terugbetaling van overtochts- en uitrustingskosten voor hen, die toen reeds ruim de helft van hun detacheeringstermijn achter zich hadden, een niet gering te achten beletsel. Bovendien, het verwachte spoedig afkomen van voorstellen, waarop overgang naar het korps Beroeps-Officieren zou kunnen plaats hebben, weerhield velen, die reeds zoo langen tijd in onafgebroken militairen dienst waren, uit dien dienst te treden onder voor hen finantieel zéér bezwarende voorwaarden.

Waar uit het bovenstaande blijkt, dat de gedetacheerde Reserve-Officieren, met uitzondering van enkelen, gebonden waren aan een detacheeringstermijn „van ten hoogste drie jaren", mag dus wel de conclusie worden getrokken, dat het Nederlandsch-Indische Leger en daarmede het Gouvernement, dus de Staat, in hooge mate gebaat was met deze gedetacheerden.

Hierachter zijn in de Nadere Toelichtingen (= N. T.) eenige uitlatingen van officieele personen en mededeelingen uit diverse vakbladen opgenomen, welke deze conclusie onomwonden bevestigen en bekrachtigen. (zie N. T. blz. 13).

Hierbij valt nog in het oog het verschil van uitlegging dat eertijds gegeven werd aan: „ten hoogste drie jaren", en nu aan: „ten hoogste vijf jaren".

Het verband van „ten hoogste drie jaren" mocht *niet door de gedetacheerden worden verbroken!*

De gedetacheerden, die verlenging van detacheering hebben

gekregen tot „ten hoogste vijf jaren", ook al is die verlengingstermijn van twee jaren eerst kort geleden ingetreden, *moeten uiterlijk 1 Januari 1924* den militairen dienst verlaten hebben!

En dat, terwijl Zijne Excellentie de Leger-Commandant in Hare audiëntie op 3 Januari 1922 zeide, dat bij een dergelijke verlenging steeds *een verbinding van twee jaren* zal worden *geëischt*, daar het Legerbestuur *de volle beschikking* over de betrokkenen moest hebben. (zie N. T. blz. 17).

Ad. B. Zoowel bij het Departement van Koloniën te 's Gravenhage, als door of namens de Regeering in Nederlandsch-Indië, zijn toezeggingen in velerlei vorm, den overgang betreffende, gedaan; zoodat daaruit, zooal geen volledige formeele rechten, in elk geval voor belanghebbenden volledige moreele rechten verkregen zijn.

De moreele verplichting van de Regeering — **dus een moreel recht voor belanghebbenden** — om de gedetacheerde Reserve-Officieren de gelegenheid tot overgaan naar het korps Beroeps-Officieren te openen werd door Zijne Excellentie den Leger-Commandant, in Hare audiëntie aan het Bestuur der Hoofdafdeeling Nederlandsch-Indië van de Algemeene Vereeniging van Verlofs-Officieren der Nederlandsche Land- en Zeemacht, op 6 October 1922 erkend. Ook Zijne Excellentie de Gouverneur-Generaal verklaarde, in Hare audiëntie aan genoemd Bestuur op 15 November 1922 OOK IN DEZE MOEILIJKE TIJDSOMSTANDIGHEDEN DE VOLLE WAARDE TE WILLEN LATEN AAN DEN GEEST EN DE BEDOELINGEN VAN HETGEEN MET BETREKKING TOT DEN OVERGANG REEDS GESCHIED IS. (zie N. T. blz. 23).

Daaraan toevoegende zich niet te stellen op het standpunt van hen, die alleen naar den letter van het reeds officieel beslotene willen handelen.

De Regeering heeft dus de moreele verplichting erkend!

Onwillekeurig rijst misschien toch de vraag of een Regeering in minder gunstige tijdsomstandigheden aanleiding kan vinden, de door Haar erkende moreele verplichtingen niet na te komen.

Deze vraag meenen wij op velerlei gronden en met klem te moeten ontkennen!

PERPUSTAKAAN NASIONAL

In de huidige tijdsomstandigheden met roering aan alle zijden, op staathuishoudelijk, oeconomisch en persoonlijk terrein, dient een Regeering in de eerste plaats door een nauwgezette nakoming Harer verplichtingen een richtsnoer te zijn voor Hare onderdanen. En al zouden de consequenties dezer verplichtingen ook nog zoo zware finantieele offers tot gevolg hebben, dan zal Zij die toch moeten aanvaarden. Eerst wanneer die consequenties door Haar onmogelijk gedragen kunnen worden, dan nog zullen deze *op de geheele gemeenschap* afgewenteld moeten worden, met als gevolg een voor elk individu naar draagkracht drukkende last.

Zulks klemt te meer, waar het hier geldt een groep Staatsburgers, die een groot aantal hunner beste jaren — en daarmede studie of betrekking, en dus hun toekomst — juist *aan diezelfde gemeenschap* hebben gegeven.

Het ligt buiten ons bestek na te gaan of inderdaad een toestand als boven geschetst aanwezig is; wij zouden daarmede het Regeeringsbeleid gaan beoordeelen. Daartoe achten wij ons niet gerechtigd; maar wél zouden wij de vraag willen stellen, of de Regeering niet met ons van oordeel is, *dat met het door Haar thans ingenomen standpunt een bepaalde kleine groep van personen,* **opnieuw bijzonder zwaar** *wordt getroffen.*

Ook de formeele verplichting van de Regeering, om de gedetacheerde Reserve-Officieren de gelegenheid te openen over te gaan naar het korps Beroeps-Officieren is niet te ontkennen.

Niet enkel op grond van gedane toezeggingen, al dan niet op schrift gesteld, maar meer in het bijzonder op grond van het gestelde in het Kon. Besl. van 11 Mei 1922 No. 34. (Ind. Stbl. 1922 No. 508).

Zijne Excellentie de Leger-Commandant verklaarde, in Hare audiëntie op 3 Januari 1922, nadrukkelijk, dat de cursus vrijwel onmiddellijk, althans zonder verder tijdverlies, zou aanvangen ná het vaststellen van de voorwaarden door het Opperbestuur. (zie N. T. blz. 16).

Een nadere regeling met betrekking tot pensioen, enz. voor wie niet binnen één jaar na afkondiging van het Kon. Besl. tot den cursus toegelaten waren zou voorgesteld worden.

Het desbetreffend Kon. Besl. is van 11 Mei 1922.

De eerste cursus, waaraan slechts negentien gedetacheerde Reserve-Officieren mogen deelnemen, is eerst op 1 Juli 1923 aangevangen.

Van eene regeling tot pensioen, enz. is voor de overigen geen sprake meer geweest. Het overgroote deel kan nu vertrekken.

Ad. C. De geest en de bedoelingen van hetgeen met betrekking tot den overgang reeds is geschied, geven ten duidelijkste aan, dat die gedetacheerde Reserve-Officieren, *„die daartoe het verzoek doen"*, en aan de in het Kon. Besl. van 11 Mei 1922 No. 34 (Ind. St. bl. 1922 No. 508) gestelde eischen voldoen, naar het korps Beroeps-Officieren kunnen overgaan. (zie N. T. blz. 19).

Wat is hiervan geworden?

Dat, zooals aanvankelijk werd bepaald één gedetacheerd Reserve-Officier van het Wapen der Infanterie thans zonder cursus, negentien, ook allen van het Wapen der Infanterie, via den cursus te Bandoeng, naar het korps Beroeps-Officieren konden overgaan.

Inmiddels is bovendien toegezegd, dat er nog twintig via den cursus zullen kunnen overgaan.

Het is in elk geval slechts een klein gedeelte van hen, die in aanmerking hadden moeten komen.

Dat slechts zulk een gering aantal plaatsen beschikbaar wordt gesteld, en dan aanvankelijk — practisch gesproken — alleen voor Reserve-Officieren gedetacheerd bij het Wapen der Infanterie, is niet overeenkomstig den geest en de bedoeling van hetgeen ter zake reeds geschied is.

„Zelfs is de gelegenheid tot overgang op de voorgestelde wijze niet bedoeld als een maatregel voor één keer, maar zal voorshands open blijven voor hen, die óf nog niet in Indië, óf nog niet in militairen dienst zijn," wordt in het verslag eener, door Z. Exc. den Leger-Commandant verleende, audiëntie gezegd. (zie N. T. blz. 16).

Thans heeft het meerendeel der gedetacheerde Reserve-Officieren, die — of reeds in Indië zijnde en hier *wachtende op den overgang, of later naar hier gekomen* (veelal met vrouw en kinderen) *enkel en alleen om Beroeps-Officier te worden* — de aanzegging gekregen, dat zij uiterlijk tot het einde van hun deta-

cheeringstermijn kunnen blijven, of, indien zij reeds verlenging van detacheering „tot ten hoogste vijf jaren" hebben verkregen, uiterlijk 1 Januari 1924 den militairen dienst zullen moeten hebben verlaten.

Een gedetacheerd Reserve-Officier dus, wiens detacheeringstermijn van „ten hoogste drie jaren" bijvoorbeeld in Augustus of September 1923 komt te eindigen, moet uiterlijk op 1 Januari 1924 den militairen dienst verlaten hebben.

Waar de overgang vaststond (zie N. T. blz. 16–20) heeft hij, in afwachting der uitvoeringsbepalingen, zich toegelegd op militaire studie. Hij kon zich dus niet tegelijk voor een burger-werkkring gereed maken.

Een gedetacheerd Reserve-Officier wiens verlenging van detacheering „tot ten hoogste vijf jaren" in den loop van het jaar 1925 zou komen te eindigen, moet uiterlijk 1 Januari 1924 den militairen dienst verlaten hebben. Dit, niettegenstaande het feit, dat „een verbinding van twee jaren" *werd geëischt,* omdat het Legerbestuur „de volle beschikking over de betrokkenen moest hebben". (zie N. T. blz. 17).

Vervolgens zou „de toelating tot die cursus*sen* zoo noodig volgens ancienniteit (te doen) geschieden". (zie N. T. blz. 21).
Is dit geschied? Voorzeker niet!

Ad. D. Niet alle gedetacheerde Reserve-Officieren, DIE DAARTOE HET VERZOEK DOEN (gedaan hebben) en VOLDOEN AAN DE IN ART. 2 VAN HET KON. BESL. VAN 11 MEI 1922 No. 34 (Ind. St. bl. 1922 No. 508) GESTELDE EISCHEN komen thans voor overgang in aanmerking.

De overgang zal geschieden „op zoodanige voorwaarden, als „in elk geval zal worden noodig geoordeeld, doch steeds zooveel „mogelijk in overeenstemming met de in art. 2 gestelde regelen „en overigens met instandhouding van de bepalingen der boven-„aangehaalde regelen". (art. 1 van het Kon. Besl. van 11 Mei 1922 No. 34).

ANDERE REGELEN DAN DIE GENOEMD IN ARTIKEL 2 ZIJN NIET BEKEND.

't Was dus noodig te voldoen aan die, in art. 2 gestelde regelen om te kunnen „overgaan".

De gedetacheerde Reserve-Officieren zijn van meening, dat er onder hen veel meer dan twintig of veertig zijn, die aan de in het Kon. Besl. van 11 Mei 1922 No. 34 gestelde eischen voldoen.

Het bewijs daarvoor is niet moeilijk te leveren.

De 2e of 1e luitenants, zegt art. 1 van het Kon. Besl. van 11 Mei 1922 No. 34, dus *alle* 2e en 1e luitenants VAN ALLE WAPENS EN DIENSTVAKKEN kunnen naar het Beroepskorps worden overgeplaatst. Bij schrijven evenwel d.d. 15 Maart 1923 No. 25/I werd door het Departement van Oorlog Ie Afd. bekend gemaakt, „dat slechts een 15 tot 20-tal Verlofs-Officieren der Infanterie en Artillerie zal kunnen overgaan bij het Wapen der Infanterie". Overgang bij andere Wapens (Cav. Genie en Artillerie) en dienstvakken (Milt. Administratie) werd dus reeds uitgeschakeld.

VAN DE EERSTE TWINTIG AANGEWEZENEN ZIJN HET ALLEEN GEDETACHEERDE RESERVE-OFFICIEREN DER INFANTERIE DIE NAAR HET KORPS BEROEPS-OFFICIEREN OVERGAAN.

Dit is niet onverklaarbaar, gezien de geheel verschillende beoordeelingseischen. Maar het is tegen den geest en de bedoeling in.

Blijkens schrijven Dep. v. Oorl. 1e afd. No. 49 d.d. 19 Juli 1922, 2e alinea, zouden „de daarin (in het Kon. Besl. van 11 Mei 1922 „No. 34) getroffen regeling benevens de *desbetreffende uitvoe-* „*ringsbepalingen* nog nader door plaatsing in het Staatsblad van „Nederlandsch-Indië worden bekend gemaakt".

Zooals ook in de Nadere Toelichtingen is medegedeeld, werd wél het Kon. Besl. opgenomen (in het Ind. St. bl. 1922 No. 508); maar *de uitvoerings-bepalingen zijn nimmer in het Ind. Staatsblad verschenen.*

De gezegelde verklaring, bedoeld in het Kon. Besl. van 11 Mei 1922 No. 34 (Ind. Stbl. 1922 No. 508) art. 2 sub d. werd aan enkele gedetacheerde Reserve-Officieren afgevraagd. Vele anderen, die voor overgang in aanmerking kwamen, behoeften deze verklaring bij hun Chefs niet in te dienen. Blijkbaar bestond ter zake bij Autoriteiten verschil van opvatting. Bij sommige onderdeelen werd deze verklaring wél geëischt; bij andere onderdeelen

niet. Er zijn thans voor den eersten cursus te Bandoeng gedetacheerde Reserve-Officieren aangewezen, die bedoelde gezegelde verklaring niet hadden afgegeven.

Om tot het thans bereikte — door niemand gedachte, nòch verwachte — resultaat te komen, is wél veel tijd noodig geweest!

28 Januari 1921	de eerste voorstellen komen af.
21 December 1921	de nieuwe voorstellen worden bekend gemaakt.
11 Mei 1922	*de overgang is geregeld bij Kon. Besl. No. 34.*
19 Juli 1922	mededeeling van het Legerbestuur, dat de uitvoerings-bepalingen zullen worden bekend gemaakt.
19 September 1922	wordt den gedetacheerden Reserve-Officieren aangezegd, dat zij een definitieve bindende beslissing moeten nemen. (Een paar dagen later werd geseind, dat deze brief niet mocht uitgaan).
6 October 1922	Zijne Excellentie de Leger-Commandant *erkent de moreele* verplichtingen ten opzichte van de gedetacheerde Reserve-Officieren.
15 November 1922	Zijne Excellentie de Gouverneur-Generaal verklaart, dat Zij, *ook in deze moeilijke tijdsomstandigheden, de volle waarde wil laten aan den geest en de bedoelingen van hetgeen met betrekking tot den overgang reeds is geschied.*
15 Maart 1923	Het Legerbestuur trekt vorengenoemd schrijven van 19 September 1922 in, en deelt mede dat slechts 15 of 20 gedetacheerde Reserve-Officieren kunnen overgaan. Die Reserve-Officieren, die niet kunnen overgaan, moeten 6 maanden na een nader te bepalen datum den militairen dienst verlaten; en zij, die nog in hun eerste verband zijn, aan het einde dier drie jaren.

16 April 1923 — Bovenbedoelde datum wordt op 1 Juli 1923 gesteld.

10 Juli 1923 — Zijne Excellentie de Legercommandant verklaart in den Volksraad:

„dat aan den Gouverneur-Generaal *machtiging* is verleend Reserve-Officieren te doen overgaan en het staat dus geheel aan de Regeering uit te maken, en zoo ja in hoeverre zij van die machtiging gebruik wenscht te maken".

En voorts:

De Regeering is echter wel bereid om een ruimer standpunt ten aanzien van de reserve-officieren in te nemen en een twintigtal plaatsen méér voor den cursus open te stellen.

De brief No. 2, 1e afd. van het Dep. v. Oorlog d.d. 19 September 1922 bevat voorstellen aan de Regeering ter uitvoering van het Kon. Besl. van 11 Mei 1922 No. 34. Onder meer komt daarin voor: „verlenging van den detacheerings-termijn in den „vervolge *als regel* alleen toe te staan voor die Reserve-Officieren, „die genegen zijn over te gaan naar het korps Beroeps-Officieren, „aan de daartoe gestelde eischen voldoen en zich daartoe hebben „verbonden".

De gedetacheerde Reserve-Officieren moesten op bovenbedoelde voorstellen een *definitieve bindende beslissing* nemen. De in te dienen nominatieve opgave moest vermelden de namen van de Reserve-Officieren, die aan de in het Kon. Besl. van 11 Mei 1922 No. 34 gestelde eischen voldoen. (zie N. T. blz. 21).

OVER ANDERE EISCHEN OF REGELEN WERD OOK HIER NIET GESPROKEN.

Weliswaar werd enkele dagen ná het afzenden van dezen brief geseind, dat deze niet mocht uitgaan, evenwel is die brief toch bij enkele korpsen aangekomen en werd tenminste bij één onderdeel *die definitieve bindende beslissing afgevraagd.*

Bij schrijven No. 25/I, 1e afd. van het Dep. v. Oorl. d.d. 15 Maart 1923 *(dus een half jaar later)* werd vorenvermeld schrijven van 19 Sept. 1922 ingetrokken.

Dat schrijven van 15 Maart 1923 deelt mede, dat de Regeering beslist heeft, dat slechts 15 of 20 gedetacheerde Reserve-Officieren van de Infanterie en Artillerie kunnen overgaan. Tegelijk werd medegedeeld, dat aan de Regeering is voorgesteld, die Reserve-Officieren, die niet tot dat 15- of 20-tal zullen behooren, geen verlenging ven detacheering te verleenen, en hen, die reeds verlenging van dien termijn hadden verkregen, uiterlijk 1 Januari 1924 den militairen dienst te doen verlaten.

In dezen brief, welke overigens slechts voorstellen in verband met dat verlaten van den dienst bevat, werd niet gesproken over de finantieele consequenties, die aan den overgang vastzitten.

Verschillende gedetacheerde Reserve-Officieren hebben zich op dit schrijven niet willen opgeven voor overgang, omdat:

1° zij geen definitieve bindende beslissing konden nemen op dat, wat nog slechts *voorstellen* waren;

2° zij die beslissing niet konden nemen, omdat alles wat met den overgang noodwendig verband houdt niet bekend is gemaakt. (zie N. T. blz. 24).

3° vele gedetacheerde Reserve-Officieren der Artillerie bezwaren hadden zich bereid te verklaren eventueel over te gaan bij een Wapen, hetwelk zij niet alleen niet gekozen hadden maar waarbij zij wellicht, door andere opleiding en jarenlange andere training, niet zouden voldoen.

4° meerderen hunner de meening toegedaan waren, dat de voorgestelde regeling niet de volle waarde liet aan den geest en de bedoelingen van hetgeen met betrekking tot den overgang reeds was geschied.

De aanwijzing voor overgang van aanvankelijk slechts twintig gedetacheerde Reserve-Officieren werd gemotiveerd met de woorden „bezuiniging en legerinkrimping". (zie N. T. blz. 24).

Deze motiveering werd in Juni d.j. nog geldig geacht. Half Juli d.a.v. wordt het aantal, dat Beroeps-Officier zal worden met 100% verhoogd. Althans een toezegging in dien zin werd gedaan. (zie N. T. blz. 28).

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI

De gedetacheerde Reserve-Officieren vertrouwen — zooals zij altijd vertrouwd hebben op de door de Regeering gedane toezeggingen —, dat deze belofte in vervulling zal gaan. Ongetwijfeld wordt dan daardoor het aantal gedupeerden kleiner. Doch er blijven nog vele gedupeerden over! Hoe kleiner dat aantal gedupeerden wordt, hoe gemakkelijker het der Regeering zal vallen ook tegenover deze Reserve-Officieren de door Haar erkende moreele verplichting na te komen.

Ook al zullen nóg twintig hunner naar het Beroepskorps kunnen overgaan, dan is niet de volle waarde gelaten aan den geest en de bedoelingen van hetgeen ter zake reeds geschied is. Een loyale uitvoering van het Kon. Besl. d.d. 11 Mei 1922 No. 34 is n.o.b.m. daarmede niet verkregen.

Tegenover **de** *gedetacheerde Reserve-Officieren* heeft de Regeering Hare moreele verplichtingen erkend, *niet slechts tegenover tien, twintig of veertig hunner.* (zie N. T. blz. 28).

CONCLUSIE.

Een en ander samenvattende komen de gedetacheerde Reserve-Officieren, die reeds vele jaren achtereen in den dienst van den Staat werkzaam zijn, tot de conclusie, dat voor hen niet alleen MOREELE-, MAAR ZELFS FORMEELE RECHTEN BESTAAN.

DOOR DE THANS GETROFFEN REGELING WORDEN ZIJ OPNIEUW TEN TWEEDEN MALE, ZEER ERNSTIG IN HUNNE BELANGEN GESCHAAD.

De gedetacheerde Reserve-Officieren kunnen op grond van het vorenstaande niet anders verwachten, dan dat:

óf, aan den geest en de bedoelingen van hetgeen met betrekking tot den overgang reeds geschied is de volle waarde wordt gelaten,

óf, hun een redelijke schadeloosstelling worde toegekend.

Bij een eventueele schadeloosstelling zal er mede rekening moeten worden gehouden, dat het niet voldoende is een schadeloosstelling te verleenen voor den tijd, die nog in militairen dienst zal kunnen worden doorgebracht. Die schadeloosstelling, zal in verband met hunne, *in het belang van de gemeenschap gebroken carrière,* ook voor die gedetacheerde Reserve-Officieren *afdoende dienen te zijn.*

In dit verband willen zij er nog op wijzen, dat bij de demobilisatie de Moederlandsche Regeering aan de Reserve-Officieren — aan wie door die Regeering *geen* toezeggingen waren gedaan — een soms gelds werd uitbetaald. Zelfs werden belangrijke credieten verleend en rentelooze voorschotten gegeven. Vervolgens richtte de Regeering een bemiddelings-bureau op ten einde bijstand te verleenen bij de afvloeiing naar de burgermaatschappij.

Toen de tijden daarvoor nog zeer gunstig waren werd den gedetacheerden hier geen gelegenheid tot vrijwillige afvloeiing gegeven.

Nu de tijden zeer ongunstig zijn geworden is de gelegenheid tot vrijwillige afvloeiing niet alleen opengesteld, maar wordt de afvloeiing een gedwongene.

Dit geschiedt onder omstandigheden, welke het den gedetacheerden onmogelijk maken de door hen verkregen rechten op te geven. Kunnen deze werkelijk onmogelijk verwezenlijkt worden in den geest der eens getroffen regeling (welke inderdaad *niet overhaast*, maar na *rijp beraad* en *UITSLUITEND IN 's LANDS BELANG TOT STAND IS GEKOMEN)*, dan is de Regeering zeer zeker bij machte op nader door Haar te bepalen wijze de belangen der betrokkenen te behartigen. (zie N. T. blz. 32 en 33).

Ten slotte meenen de gedetacheerde Reserve-Officieren, in afwachting van met hunne belangen rekening houdende besluiten, te mogen aandringen op het maken van bepalingen, waardoor het mogelijk wordt:

1°. voor hen, die verlenging van detacheering hebben verkregen tot ten hoogste vijf jaren, die vijf jaren vol te maken.

2°. voor hen, die nog geen verlenging hebben gevraagd, omdat hun eerste termijn nog niet ten einde was, die eerste termijn ook met twee jaren te mogen verlengen.

Door deze verlenging van detacheering zullen het Gouvernement zoowel als de gedetacheerde Reserve-Officieren zijn gebaat. Immers verwacht mag worden, dat binnen afzienbaren tijd de oeconomische toestand zoodanig zal zijn verbeterd, dat daardoor reeds van zelf vrijwillige afvloeiing zal plaats hebben.

NADERE TOELICHTINGEN.

Nadat ter zake tusschen de Ministeriès van Koloniën en van Oorlog overeenstemming was bereikt, werd in 1919 (K.B. 27 Januari 1919), een aanvang gemaakt met de detacheering van Reserve-Officieren van het Nederlandsche Leger bij het Leger in Nederlandsch-Indië. De bedoeling zat daarbij voor om,

ten eerste, een aantal Reserve-Officieren, welke door de mobilisatie in hunne persoonlijke belangen geschaad waren, de gelegenheid te geven zich in Indië een nieuwe toekomst te scheppen;

ten tweede, het Indische Leger een hoog noodige versterking te verschaffen.

Reeds in 1920 bleek, dat het tekort aan Officieren bij het Indische Leger niet was van tijdelijken aard. Speciaal in den luitenantsrang waren honderden plaatsen onbezet.

„Indien hierin (tekort aan luitenants) niet heel spoedig wordt voorzien loopt het op een onzegbare débacle uit. Wanneer over ongeveer twee jaar de Nederlandsche Reserve-Officieren, die hier thans gedetacheerd zijn, hun diensttijd zullen hebben volbracht, dan zal het Leger zóó diep in het moeras zitten, dat het er niet meer uit te trekken is". (Hoofdbestuur Nederlandsch-Indische Officiers-Vereeniging, hier na te noemen: N.I.O.V.)

„De aanvoer van Reserve-Officieren kon niet in het *tekort* voorzien, doch heeft wel tot gunstig gevolg gehad, dat Beroeps-Officieren thans het hun toekomende buitenlandsch verlof kunnen krijgen." (Uit een intervieuw met Generaal van Rietschoten — Orgaan N.I.O.V. September 1920).

Ook zeide de Luitenant-Kolonel Opperman op 13 December 1920 in den Volksraad: „Evenzeer juich ik toe de voorstellen om gedetacheerde Reserve-Luitenants de gelegenheid te openen als Beroeps-Officier over te gaan. Ik hoop dat velen van deze zeer gewaardeerde krachten van de gelegenheid gebruik zullen maken en op die wijze het hunne er toe zullen bijdragen, om het schromelijk te kort aan luitenants vooral bij de Infanterie te helpen aanvullen". (Orgaan N.I.O.V. Februari 1921).

Evenwel was van de zijde van de Vereeniging (de Hoofdafdeeling Nederlandsch-Indië der Algemeene Vereeniging van Verlofs-Officieren der Nederlandsche Land- en Zeemacht — hierna te noemen: N.I.V.O.) nog geen enkele poging gedaan om die onbezette plaatsen door Reserve-Officieren voor goed te doen innemen, toen d.d. 28 Januari 1921 de Vereeniging een afschrift ontving van het schrijven van het Departement van Oorlog 1e afdeeling No. 2, waarin vermeld de zoogenaamde „eerste voorstellen" waarop Reserve-Officieren in actieven dienst zouden kunnen overgaan.

„. . . . . en gelet op het *tekort* van Officieren, werden bij de Regeering d.z. voorstellen aanhangig gemaakt . . . . . enz." (Hoofd 1ste afd. D. v. O. op last van den Leger-Commandant. Brief Departement van Oorlog 1e afd. No. 2 d.d. 28 Januari 1921).

Naar aanleiding van genoemd schrijven werd door het Hoofdbestuur een audiëntie bij den Leger-Commandant aangevraagd, welke audiëntie reeds den 31sten Januari 1921 werd verleend. De bezwaren, welke van de zijde der Reserve-Officieren bestonden tegen deze „eerste voorstellen" werden Zijne Excellentie kenbaar gemaakt. Niet alleen werd overweging der gemaakte bezwaren toegezegd, maar bovendien gaf Zijne Excellentie de Leger-Commandant te kennen, dat Zij wenschte, dat de Vereeniging in wel omlijnde punten haar gevoelen zou vastleggen en vervolgens mededeeling zou doen van het aantal Reserve-Officieren, dat genegen zou zijn tot overgang, als de voorwaarden zouden worden vastgesteld in den geest als door de Vereeniging wenschelijk zou worden geacht. (Orgaan N.I.V.O. No. 11 November 1922 bldz. 126).

Bij deze audiëntie kwam het zeer duidelijk uit, dat op den overgang van een *zoo groot mogelijk aantal* der gedetacheerde Reserve-Officieren hooge prijs werd gesteld.

In een brief van 26 April 1921 kon het Bestuur mededeelen omtrent welke punten der „eerste voorstellen" bezwaren bij de leden bestonden en hoe zij die punten (1, 2, 5 en 7) gaarne zagen gewijzigd. Verder heette het in dezen brief:" . . . . . dat op het oogenblik bij een regeling als bovenomschreven zeker 70% der gedetacheerden den wensch te kennen zal geven om over te gaan."

Als antwoord hierop kwamen bij schrijven d.d. 21 December 1921 No. 1 van het D. v. O. te Bandoeng de „nieuwe voorstellen"

af. Ook dit schrijven werd de Vereeniging officiëel toegezonden. In den aanvang lezen wij:

„Ten einde *gedeeltelijk* te voorzien in het *tekort* aan Officieren bij de Landmacht in Nederlandsch-Indië, werden — zooals reeds te voren werd medegedeeld bij d.z. schrijven van 28 Januari 1921 1e afd. No. 2 — bij de Regeering voorstellen aanhangig gemaakt om voor de Nederlandsche Verlofs-Officieren de gelegenheid te openen over te gaan bij het korps Beroeps-Officieren van het Indische Leger.

In het hiervoren aangehaalde schrijven werden tevens de aan de Regeering voorgestelde voorwaarden, waarop die overgang mogelijk werd geacht, aangegeven.

Deze voorwaarden, welke de instemming der Regeering mochten verwerven, en thans het Opperbestuur ter goedkeuring zijn aangeboden, luiden als volgt:" (waarop volgde de tekst der „nieuwe voorstellen").

Bij vergelijking van de laatste met de „eerste voorstellen" blijkt duidelijk, dat de bedoeling heeft voorgezeten zooveel mogelijk rekening te houden met en tegemoet te komen aan de ingebrachte bezwaren — dus den overgang aanlokkelijk te maken. Alhoewel het dus niet met zooveel woorden gezegd werd, toch werd wel openlijk te kennen gegeven, dat de genoemde 70% gewenscht werd geacht. (Orgaan N.I.V.O. November 1922).

De eindbeslissing omtrent het al dan niet overgaan in het korps Beroeps-Officieren van het Nederlandsch-Indische Leger was toen klaarblijkelijk reeds door het Opperbestuur in bevestigenden zin genomen, maar de voorwaarden, waaronder die overgang zou kunnen plaats hebben moesten enkel nog door het Opperbestuur worden goedgekeurd. Hiermede werd „de rechtmatige verwachting gewekt, dat de overgang zelf reeds een uitgemaakte zaak was en dat slechts over de voorwaarden waaronder deze overgang zou plaats hebben, de beslissing van het Opperbestuur moest afgewacht." (Rapport Mr. Wormser, Orgaan N.I.V.O. No. 11 November 1922 bldz. 122).

Ook uit de beschouwingen in de vakbladen en de pers aan deze „nieuwe voorstellen" gewijd, blijkt, dat *aan de mogelijkheid van den „overgang" zelf niet meer werd getwijfeld,* en de meening heerschte,

dat het alleen nog maar ging om de voorwaarden waaronder iedere die wilde, zou kunnen overgaan.

De Redactie van het Indisch-Militair-Tijdschrift wenscht in haar nummer van December 1921 zoowel het Leger als de Reserve-Officieren geluk met de gunstiger voorwaarden voor den overgang.

Het Hoofdbestuur van de Vereeniging van Beroeps-Officieren in Indië stelde zich in het Maandblad van Januari 1922 op het standpunt, dat *die overgang* een noodmaatregel is, die *door het tekort aan Officieren is geboden.*

Ten einde nog te bespreken enkele punten in zake de voorwaarden voor den overgang werd d.d. 3 Januari 1922, in antwoord op een desbetreffend verzoek, door Zijne Excellentie den Leger-Commandant opnieuw een audiëntie verleend aan het Hoofdbestuur van onze Vereeniging. Hierbij waren tegenwoordig de Kolonel Hendriks, Majoor (thans Luitenant-Kolonel) Treu en Kapitein van Mourik.

Bij het bespreken van het voortduren der reeds zoo langen tijd bestaande onzekerheid — ook de Redactie van Het Indisch-Militair-Tijdschrift schreef reeds in het Nummer van December 1921: „maar wat werkt de machine aan het Insulindepark toch droef-langzaam, hoe lang is die URGENTE AANGELEGENHEID nu al hangende" — werd daaromtrent door Zijne Excellentie den Leger-Commandant nadrukkelijk verklaard, DAT DE CURSUS VRIJ WEL ONMIDDELLIJK, ALTHANS ZONDER VERDER TIJD-VERLIES, ZOU AANVANGEN NA HET VASTSTELLEN VAN DE VOORWAARDEN DOOR HET OPPERBESTUUR. (Orgaan N.I.V.O. No. 11 November 1922 bldz. 127).

Hierdoor werd de verwachting gewekt, dat alleen nog gewacht moest worden op de goedkeuring der voorstellen, waardoor deze als voorwaarden, door het Opperbestuur vastgesteld, rechtskracht zouden verkrijgen.

DE OVERGANG ZELF STOND VAST.

Voorts werd stellig verklaard, dat, de gelegenheid tot overgang op de *voorgestelde wijze niet is bedoeld als een maatregel voor één keer, maar voorshands open zal blijven, voor wie zich niet binnen een nader te bepalen termijn konden opgeven, omdat zij óf nog niet*

in Indië, óf nog niet in militairen dienst waren. (Orgaan N.I.V.O. No. 2 Februari 1922).

Vervolgens, dat onbepaalde verlenging van den detacheeringstermijn alleen plaats heeft *voor wie tot overgang bereid zijn.* Zelfs zal, zoolang de voorwaarden voor den overgang niet vastgesteld zijn, voor een ieder, die niet te kennen geeft den militairen dienst te willen verlaten zoodra zijn detacheeringstermijn om is, de detacheeringstermijn onbepaald verlengd worden, ten einde hem gelegenheid te geven eerst te besluiten na het bekend worden der voorwaarden. (Orgaan N.I.V.O. No. 2 Februari 1922).

De mededeeling, dat:

„verlenging van den detacheeringstermijn voor wie niet tot over-
„gang genegen is persoonlijk moet verzocht en in ieder geval
„afzonderlijk zal beoordeeld worden. Bij een dergelijke verlenging
„zal steeds een verbintenis voor twee jaar geëischt worden, daar
„het Legerbestuur de volle beschikking over de betrokkenen moet
„hebben",

is van het meeste belang. DE OVERGANG STOND DUS ZOO ZEER VAST EN DE REGEERING STELDE ZOOVEEL PRIJS OP DIEN OVERGANG, dat voor verlenging van den detacheeringstermijn van wie niet tot overgang genegen waren nieuwe moellijkheden werden geschapen, *om tot dien overgang te bewegen.*" (Mr. Wormser. Orgaan N.I.V.O. No. 11 November 1922).

Intusschen kon door hen, die langs den weg van detacheering hier een betrekking hoopten te vinden, het Leger niet verlaten worden.

HET VERBAND VAN DRIE JAREN MOCHT NIET VERBROKEN WORDEN.

Wél was in de meeste gevallen de indruk verkregen, dat zulks mocht. Er waren vele gedetacheerde Reserve-Officieren, die wilden gebruik maken van de, zij het dan mondeling, gegeven bepaling, dat zij binnen den detacheeringstermijn het leger konden verlaten, met terugbetaling van de gemaakte onkosten.

Maar op hun request of ter audiëntie bij Zijne Excellentie den Leger-Commandant werd geen bevredigend of in elk geval geen toestemmend antwoord ontvangen. (Orgaan N.I.V.O. No. 2 September 1920).

Eerst d.d. 15 Januari 1921 kwam een schrijven van het Departement van Oorlog 1e afd. No. 15, waarin werd medegedeeld, dat die gedetacheerde Reserve-Officieren, die vóór 1 Januari 1920 uitgezonden waren een voortijdige eervolle ontheffing konden verkrijgen, evenwel, zoo zegt die brief, „onder terugbetaling van alle „te hunnen behoeve gedane uitgaven, zoowel wegens overtocht als „voor uitrusting".

Met toestemming van Zijne Excellentie den Leger-Commandant werd d.d. 23 Januari 1922 een request aan Hare Majesteit de Koningin gericht, waarin verzocht werd om een andere dan de voorgestelde redactie van de punten, welke de plaatsing in de ranglijst regelden.

Bij schrijven van het Departement van Oorlog 1e afd. No. 1 Spoed d.d. 17 Maart 1922 werd medegedeeld, dat:
„bij Kon. Besl. van 20 December 1920 No. 49 (Ind. St. bl. No. 120) „de Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië is gemachtigd om den „duur der detacheering van de Verlofs-Officieren, DIE ZULKS „VERZOEKEN, te verlengen tot „ten hoogste vijf jaren". Hiervoren zeiden wij reeds, dat steeds een verbintenis van twee jaren geëischt moest worden, omdat het Legerbestuur de volle beschikking over de betrokkenen moest hebben. Thans is bepaald (zie hierna), dat ook al is die verlenging nog niet ten einde, die gedetacheerde Reserve-Officieren toch uiterlijk 1 Januari 1924 den militairen dienst zullen moeten verlaten.

In een brief van 29 Maart 1922 berichtte het Departement van Oorlog 1e afd. No. 5 Spoed ten vervolge op vorengenoemd schrijven, dat: „de mogelijkheid niet zal zijn uitgesloten om bedoelde „(detacheerings-) termijn voor onbepaalden tijd te verlengen, mits „blijvende binnen de uiterste grens hiervoren (ten hoogste vijf jaren) „aangegeven".

„Zulks kan gewenscht zijn", zoo gaat deze brief verder, „voor „die Reserve-Officieren, wier detacheering binnen korten tijd komt „te eindigen, doch die — hoewel voor overgang bij het korps „Beroeps-Officieren in aanmerking komende — de bekend wor„ding der definitieve voorwaarden voor overgang willen afwachten „om zich eerst daarna uit te spreken omtrent een gebeurlijken „overgang."

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Niet alleen werd door deze beide brieven *de meening, dat de overgang zèlf reeds vaststond, zeer versterkt,* maar bovendien werd de indruk gewekt, dat zij, die verlenging van detacheering tot ten hoogste vijf jaren hadden verkregen, INDERDAAD EEN NIEUW VERBAND VAN TWEE JAAR HADDEN AANGEGAAN.

Vervolgens werd het Hoofdbestuur van onze Vereeniging inzage verleend van een brief van het Departement van Oorlog 1e afd. No. 49 gedagteekend 19 Juli 1922, in welken brief den Afdeelings-, tevens Brigade-Commandant, te Bandoeng werd verzocht aan het Hoofdbestuur van de Vereeniging van Verlofs-Officieren mede te deelen, dat in antwoord op het aan Hare Majesteit de Koningin gerichte verzoekschrift van 23 Januari 1922 beschikt werd, dat geen aanleiding was gevonden om in de Indische ontwerpvoorwaarden voor overgang verder gaande wijzigingen te brengen, dan die waartoe de Leger-Commandant zich reeds bereid had verklaard; (Orgaan N.I.V.O. No. 11 November 1922).

Wel niet de voornaamste, maar toch verschillende andere bepalingen uit de „tweede voorstellen" bleken bij het Kon. Besluit geregeld te zijn overeenkomstig den wensch der gedetacheerde Reserve-Officieren.

Ongeveer ter zelfder tijd ontving het Hoofdbestuur officiëel een afschrift van het Kon. Besl. van 11 Mei 1922 No. 34, waarin de vastgestelde voorwaarden worden bekend gemaakt.

Wijl in dit Kon. Besl. is bepaald, dat de Gouverneur-Generaal werd gemachtigd:
„bij het Nederlandsch-Indische Leger in den rang van 2en of 1en „luitenant gedetacheerde Reserve-Officieren van de Nederlandsche „landmacht, *die daartoe het verzoek doen,* als Beroeps-Officier „bij genoemd leger over te plaatsen"
werd algemeen verwacht, dat alles met betrekking tot den overgang was geregeld.

Ook het Staatsblad van Nederlandsch-Indië 1922 No. 508 heeft het genoemde Kon. Besl., overeenkomstig de gedane toezeggingen, bekend gemaakt.

Aan de hand van uitspraken van Prof. Mr. Ph. Kleintjes en Prof. Mr. J. de Louter komt Mr. Wormser in zijn Rapport (Orgaan N.I.V.O. November 1922) tot de conclusie:

„WAAR H. M. DE KONINGIN DEZE MACHTIGING GIET „IN DEN VORM VAN EEN K. B. LIGT DE STELLING „VOOR DE HAND, DAT HET H. M.'s WIL IS, DAT VAN „DIE MACHTIGING WORDE GEBRUIK GEMAAKT".

Temeer, waar, bij de audiëntie door Zijne Excellentie den Leger-Commandant op 3 Januari 1922 verleend aan het Hoofdbestuur de nadrukkelijke mededeeling was gedaan, „dat de cursus vrijwel onmiddellijk, althans zonder verder tijdverlies, zou aanvangen na het vaststellen van de voorwaarden door het Opperbestuur" (rede Voorzitter ter audiëntie bij den Gouverneur-Generaal op 15 November 1922) *was de verwachting algemeen,* dat de uitvoeringsbepalingen niet lang op zich zouden laten wachten.

Door de afkondiging in het Staatsblad van Ned.-Indië 1922 No. 508 kreeg het Kon. Besluit verbindbaarheid en had het terstond moeten werken. (art. 31 R. R.)

OOK IN NEDERLAND WAS DE INDRUK VERKREGEN, DAT INZAKE OVERGANG VAN GEDETACHEERDE RESERVE-OFFICIEREN NAAR HET KORPS BEROEPS-OFFICIEREN ALLES GEREGELD WAS.

Zoo schreef het Hoofd der Tweede Afdeeling van het Departement van Koloniën te 's Gravenhage d.d. 17 Mei 1922 officieel onder No. 945/VIII aan den Heer G. J. Ziedses des Plantes, die er naar gevraagd had, dat voor hem nog de gelegenheid bestond om, indien hij aan de *gestelde* eischen bleek te voldoen, over te gaan bij het korps Beroeps-Officieren van het Indische Leger. (Orgaan N.I.V.O. No. 11 November 1922).

ER WAS DUS ZEKERHEID VOOR DE GEDETACHEERDE-RESERVE-OFFICIEREN, DAT HET TEKORT AAN BEROEPS-OFFICIEREN IN HET BIJZONDER DOOR MIDDEL VAN HUN OVERGANG TOT HET BEROEPSKORPS ZOU WORDEN AANGEVULD.

D.d. 19 September 1922 werd door de 1e afd. van het Departement van Oorlog onder No. 2 Spoed, een rondschrijven gericht aan alle Divisie- en Gewestelijk Militaire Commandanten ter verspreiding aan Regiments-, Korps- en Detachements-Commandanten, waarin werd verzocht verschillende mededeelingen *in verband met het nog niet verschijnen der* **uitvoerings-bepalingen** ter kennisse

van belanghebbenden te brengen en hen voorts mede te deelen, *„dat zij thans een definitieve bindende beslissing dienen te nemen" „of overgang naar het korps Beroeps-Officieren op de boven-" „vermelde voorwaarden door hen gewenscht wordt".* (Orgaan N.I.V.O. No. 11 November 1922).

Als bijlage van dit schrijven werd toegevoegd het Kon. Besl. van 11 Mei 1922 No. 34.

Deze brief werd uit den aard der zaak bij belanghebbenden bekend!

Niettegenstaande deze brief (EVENWEL NIET DE BIJLAGE — zijnde het Kon. Besl. van 11 Mei 1922 No. 34) eerst op 15 Maart 1923 bij schrijven van het Departement van Oorlog 1e afd. No. 25/I Spoed, officieel werd ingetrokken, werd drie dagen na 19 September 1922 de onderdeelen, welke het bovengenoemde stuk ontvingen, geseind, dat dit nog niet mocht uitgaan. Er waren toen echter reeds korpsen, welke de bij hen ingedeelde Reserve-Officieren op de hoogte hadden gebracht van den inhoud; er moet tenminste reeds bij één onderdeel een opgave (definitieve bindende beslissing), als in deze brief bedoeld zijn binnengekomen. (Orgaan N.I.V.O. November 1922).

In de 2e alinea van vorenbedoeld schrijven d.d. 19 September 1922 is vermeld, dat aan de Regeering is voorgesteld voor overgang naar het Korps-Beroeps-Officieren het volgen van een cursus verplichtend te stellen en „de toelating tot die cursus*sen* zoo noodig volgens ancienniteit te doen geschieden".

Indien er eenige rekening met ancienniteit is gehouden, dan is dit alleen geschied in dien zin, dat de ouderen in leeftijd niet meer in aanmerking zijn genomen.

Reeds het besprokene ter audiëntie bij Zijne Excellentie den Leger-Commandant d.d. 3 Januari 1922 had de vaste overtuiging doen ontstaan, dat de ancienniteit in den rang de volgorde van plaatsing op de cursussen zou bepalen. (Orgaan N.I.V.O. 1922 No. 11).

De overgang zou voorshands openblijven, zelfs voor hen, die nog niet in Indië of in militairen dienst waren. (verslag audiënte van 3 Januari 1922 bij Z. E. den Leger-Commandant — Orgaan N.I.V.O. No. 2, Februari 1922).

In denzelfden brief van 19 September 1922, 4e alinea ad 1e, heet het voorts, dat verlenging van detacheering in den vervolge alleen zou worden toegestaan aan die gedetacheerde Reserve-Officieren, *die genegen zijn over te gaan.* En ad 2e bij een eventueel overgaan tot ontheffing van detacheering te beginnen met die gedetacheerde Reserve-Officieren, die niet voor overgang in aanmerking komen of *wenschen te komen.*

OP BEHOUD VOOR HET LEGER VAN ALLEN, DIE GENEGEN WAREN OVER TE GAAN, WERD DUS PRIJS GESTELD.

Na dien waren hardnekkige geruchten en dagbladberichten, die wilden zeggen, dat van den overgang, niettegenstaande al het bereikte, niets terecht zou komen, oorzaak dat het Hoofdbestuur meende opnieuw een audiëntie bij Zijne Excellentie den Leger-Commandant te moeten aanvragen. Den 6en October 1922 werd deze audiëntie verleend.

Alhoewel Zijne Excellentie mededeelde, dat in verband met bezuiniging drastische maatregelen niet konden uitblijven en aangaande den overgang nog geen beslissing was genomen, erkende Zijne Excellentie:

„dat de REGEERING MET BETREKKING TOT DEN OVER-„GANG VAN DE RESERVE-OFFICIEREN **MOREELE VERPLICHTINGEN** HEEFT". Voorts: „DE GEDETACHEERDE RESERVE-OFFICIEREN HEBBEN VERDIENSTELIJK WERK GELEVERD **EN DAAROM KAN OP DEN MOREELEN STEUN VAN HET LEGERBESTUUR GEREKEND WORDEN".**

Vervolgens nog, dat „bij de uitvoering der te nemen maatregelen zooveel mogelijk OVERLEG MET DE VEREENIGING gepleegd zal worden". (verslag audiëntie N.I.V.O. No. 11, 1922).

Naar aanleiding van vorenstaand verzocht het Hoofdbestuur een audiëntie bij Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal, welke op 15 November 1922 werd verleend. Aan den Voorzitter van het Hoofdbestuur werd de gelegenheid gegeven bij Zijne Excellentie voor te brengen alles wat met betrekking tot den overgang reeds geschied was.

Het Hoofdbestuur verslag uitbrengende van deze audiëntie deelde in het orgaan van November 1922 den leden mede: „de uitslag kan aldus worden samengevat, dat Zijne Excellentie OOK IN DEZE MOEILIJKE TIJDSOMSTANDIGHEDEN AAN DEN GEEST EN DE BEDOELINGEN, VAN HETGEEN MET BETREKKING TOT DEN OVERGANG REEDS GESCHIED IS, **DE VOLLE WAARDE WIL LATEN** voorloopig weliswaar niets kon beloven, maar deze zaak zal overwegen en DOEN ZAL, WAT IN ZIJN VERMOGEN IS OM DE RESERVE-OFFICIEREN **ZOOVEEL MOGELIJK TER WILLE TE ZIJN".**

„Wij kunnen niet aannemen, dat — NADAT IN HOOGE MATE DOOR DE REGEERING BIJ DE RESERVE-OFFICIEREN TER-ZAKE VERWACHTINGEN ZIJN GEWEKT — men nu van den overgang zou gaan afzien, ZULKS ZOU O.I. VOOR EEN STAAT MOREEL NIET TE VERDEDIGEN ZIJN. Bovendien hoe is het mogelijk, dat men nu ineens de bedoelde Officieren niet meer noodig zou hebben? (Redactie van het Ind. Milt. Tijdschr. November 1922).

„Er mag dus aangenomen worden, dat men met de belangen der onderhavige Officieren *ten volle rekening* zal houden. DOCH ZIJ VRAGEN RECHT, EN NIET ANDERS, EN DAT MOET ZIJN BELOOP HEBBEN, zonder daaraan ook maar in het minst afbreuk te doen.

HET LAND HEEFT VERPLICHTINGEN OP ZICH GENOMEN, DIE NAGEKOMEN DIENEN TE WORDEN. Dat geldt voor elke categorie zijner dienaren, onverschillig of die tot het leger behooren of niet.

Omnibus idem! zij hier het wachtwoord. (Preanger Bode van 22 November 1922).

En de Redactie van het Maandblad van de Vereeniging van Beroeps-Officieren in Indië dit laatste artikel besprekende en gedeeltelijk overnemende in haar nummer van December 1922 voegt er aan toe: *„Als de Regeering zich inderdaad, door te vlugge beloften, heeft vastgewerkt, dan komen de gevolgen voor Hare rekening".*

Gelijk hiervoren reeds is gezegd, werd aan het schrijven van het Departement van Oorlog d.d. 19 September 1922 geen uit-

voering gegeven. Officieel werd deze brief 15 Maart 1923 ingetrokken.

Tegelijkertijd werd medegedeeld, dat (plotseling) het tekort in de luitenantsrangen nagenoeg opgeheven was en in verband met bezuinigingsoverwegingen slechts 15 of 20 Reserve-Officieren van de Infanterie en Artillerie konden overgaan. Verder, dat: „de Reserve-Officieren wier detacheeringstermijn reeds voor onbepaalden tijd of tot ten hoogste vijf jaar verlengd is, of zonder te zijn verlengd reeds is geeindigd, worden uiterlijk zes maanden na den dag, waarop dit besluit in werking treedt, van hune detacheering bij het Nederl. Ind. Leger ontheven".

Vervolgens werd, in denzelfden brief, van de Divisie- en Gewestelijk Militaire Commandanten zoo spoedig mogelijk een nominatieve opgave gevraagd van die Reserve-Officieren der Infanterie en Artillerie, die voldoen aan de, in het Kon. Besl. van 11 Mei 1922 No. 34 gestelde eischen voor den overgang naar het Korps-Beroeps-Officieren en op de vastgestelde voorwaarden zulks wenschen.

Vele Reserve-Officieren verklaarden, daaromtrent ondervraagd, zich genegen.

Anderen om verschillende redenen niet; onder meer, omdat de uitvoeringsbepalingen nog steeds niet in het Indisch-Staatsblad waren bekend gemaakt, een *bindende* beslissing genomen moest worden op voorwaarden waarover tusschen het Legerbestuur en de Regeering nog geen overeenstemming was verkregen (dit geschiedde eerst 16 April 1923, brief No. 38/I Spoed) en omdat nog niets bekend was van de finantieele consequenties aan den overgang verbonden, waaronder vooral werd gerekend de eventueel te geschieden betalingen aan het Weduwen- en Weezenfonds. Waren desbetreffende bepalingen bekend gemaakt, dan zouden zich ongetwijfeld meer Reserve-Officieren bereid hebben verklaard over te gaan.

Bij schrijven van het Departement van Oorlog 1e afd. No. 38/I Spoed d.d. 16 April 1923 werd bepaald, dat het vorenvermelde besluit van 15 Maart 1923 op 1 Juli 1923 in werking zou treden. Dat beteekende voor de gedetacheerde Reserve-Officieren, dat slechts 15 of 20 hunner zouden kunnen overgaan en dat zij, wier detacheering reeds was verlengd of vóór 1 Januari 1924 eindigde

uiterlijk met dien datum van hunne detacheering zouden worden ontheven. Deze maatregel zou omvatten alle Reserve-Officieren; ook hen die genegen waren op de gestelde voorwaarden over te gaan.

Alhoewel nog steeds luitenants uit Holland overkwamen en het aan de Vereeniging van Reserve-Officieren in Nederlandsch-Indië niet bekend is, dat ook maar één luitenant op non-activiteit of wachtgeld werd gesteld, lag in deze gedwongen afvloeiing opgesloten, dat de gedetacheerde Reserve-Officieren, met uitzondering van het 15 of 20 tal, overcompleet waren.

Waar de gedetacheerde Reserve-Officieren voor hunne rechten opkomen ligt het geenszins in hunne bedoeling de rechten van anderen aan te tasten, of anderen te benadeelen.

Evenwel, in verband met het hiervoren medegedeelde, willen de Reserve-Officieren er toch op wijzen, dat bij het Leger hier te Lande zijn gedetacheerd een aantal van ongeveer 56 (zes en vijftig) Beroeps-Officieren van het Nederlandsche Leger.

Onder deze zijn een zestal Kapiteins, die blijkens het gestelde in het Kon. Besl. van 3 October 1922 No. 47 (Ind. St. bl. 1922 No. 756). artikel 8 „voor zoover hun detacheering niet gegrond is op het Kon. Besl. van 18 Augustus 1871 No. 10, onafhankelijk van den door hen bekleeden rang, rekenen *in de sterkte van de luitenants*".

Deze groep van Hollandsche Officieren is hier gedetacheerd „om krijgservaringen op te doen".

Zeer waarschijnlijk ten overvloede wordt opgemerkt, dat, met eene terugzending van die groep Officieren naar Nederland, hunne bestaanszekerheid niet gemoeid is.

Niettegenstaande alles er op wijst dat de Regeering tot de slotsom kwam, dat waar de mogelijkheid tot overgang bij belanghebbenden ONGETWIJFELD GEGRONDE VERWACHTINGEN DIENAANGAANDE HAD OPGEWEKT EN DERHALVE EEN MOREELE VERPLICHTING **NIET KON ONTKEND WORDEN,** kunnen de gedetacheerde Reserve-Officieren in de thans getroffen regeling niet zien een voldoen aan die moreele verplichtingen en *is hun bestaanszekerheid* — na zoovele jaren den Staat te hebben gediend — *verdwenen.*

In de maand Juni d.j. werden de namen bekend van twintig gedetacheerde Reserve-Officieren, allen van het Wapen der Infanterie, die naar het korps Beroeps-Officieren zouden kunnen overgaan. Negentien van deze Heeren zouden den cursus te Bandoeng, aanvangende 1 Juli 1923 moeten volgen; en zij zijn bereids naar Bandoeng overgeplaatst.

Tengevolge van het stellen van vragen door Volksraadsleden, ontwikkelde zich een debat in de Voorjaars-zitting van dien raad, waarbij de belangen van de gedetacheerde Reserve-Officieren ter sprake kwamen.

Onder meer zeide de Heer Bergmeijer, dat geen behoorlijke uitvoering was gegeven aan de bedoelingen van het Kon. Besl. van 11 Mei 1922 No. 34.

De Regeerings-Gemachtigde voor Oorlog deelde mede, dat de Indische Regeering **vrijheid heeft** een Koninklijk Besluit **al dan niet** uit te voeren.

Aan de hand van het rapport van Mr. Wormser moge hieromtrent het volgende worden opgemerkt.

Prof. Mr. Ph. Kleintjes zegt in zijn Standaardwerk „Staatsinstellingen van Nederlandsch-Indië" onder andere het volgende:

„Wat deze bevoegdheid betreft, mag de Gouverneur-Generaal enkel datgene regelen, wat niet door de wetgevende macht of **de Kroon reeds geregeld is** of geregeld moet worden, of waartoe hij geen machtiging van de kroon noodig heeft. Waar zulk een omvangrijke en diep ingrijpende bevoegdheid aan één persoon werd toegekend, ligt het voor de hand, dat men naar waarborgen gezocht heeft, welke de uitoefening van die legislatieve macht moesten omringen.

Niet enkel, dat de Gouverneur-Generaal gehouden is de bepalingen van het Regeerings-Reglement in acht te nemen, doch hij moet ook 's Konings bevelen bij de uitoefening zijner regelingsbevoegdheid opvolgen, door welke bepalingen deze koloniale wetgeving geinfluenceerd wordt door, ja afhankelijk wordt van de Kroon die van het Moederland uit omtrent elk door den Gouverneur-Generaal te regelen onderwerp, haar inzichten en haar wil kan kenbaar maken. In de practijk oefent de kroon op dit gebied een grooten invloed uit. Er zijn dan ook betrekkelijk weinig onder-

werpen waarin de Gouverneur-Generaal bij zijn regeling geheel de vrije hand wordt gelaten".

En in zijn „Handboek van het Staats- en Administratief Recht van Nederlandsch-Indië" zegt Prof. Mr. J. de Louter:

„De Koning is, ofschoon sedert 1848 niet meer bij uitsluiting, toch nog steeds de grondwettige Opperbestuurder der Koloniën en heeft als zoodanig zoowel wetgevende als uitvoerende macht. Geen abstracte theorie is in staat deze waarheid, aan geschiedenis en stellig recht ontleend, te wederleggen of te ontzenuwen. Voorzoover de rijkswetgever daartoe niet uitdrukkelijk is aangewezen of van zijne hem door de Grondwet toegekende macht heeft gebruik gemaakt, rust het oppergezag over de koloniën in handen des Konings. Van hem hangt het af, in verband met omstandigheden en gelegenheden, in hoever hij dit zelf wil uitoefenen of wel overlaten aan zijnen vertegenwoordiger den Gouverneur-Generaal. Alleen waar de wet deze of gene bevoegdheid nadrukkelijk aan den Gouverneur-Generaal heeft opgedragen, is 's Konings macht formeel beperkt of uitgesloten. Inderdaad is echter ook dan zijn invloed overwegend".

Bij meerbedoeld Kon. Besl. van 11 Mei 1922 No. 34 is de Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië gemachtigd 2e en 1e luitenants bij het korps Beroeps-Officieren over te plaatsen.

Over deze machtiging zegt Prof. Kleintjes:

„Voor het in het leven roepen van eene kroonordonnantie met voorafgaande koninklijke machtiging wordt vereischt, dat de Gouverneur-Generaal gemachtigd wordt tot het in den vorm eener ordonnantie vaststellen van een regeling overeenkomstig het door de Kroon aan den Landvoogd gezonden ontwerp. Dit ontwerp is in den regel het min of meer gewijzigde of wel ongewijzigde in artikelen geformuleerde voorstel, hetwelk te voren door den Gouverneur-Generaal aan den Minister van Koloniën was aangeboden."

En voorts:

„Het doel van deze inmenging der Kroon is voornamelijk om aan de verordening een grootere duurzaamheid te schenken door haar op deze wijze te beschermen tegen de wisselende inzichten van opvolgende regelgevende autoriteiten".

En nog:

„Bij de hooger bedoelde machtiging wordt den Landvoogd wel toegestaan, om wijzigingen *van ondergeschikt belang*, die derhalve de *beginselen der regeling niet betreffen*, zonder verdere voorkennis der kroon in den tekst aan te brengen, wanneer de behoefte daaraan mocht blijken te bestaan."

„Uit de bovenstaande interpretatie", zegt Mr. Wormser in zijn rapport opgenomen in het Orgaan N.I.V.O. van November 1922, „gegeven door een Staatsrechtsgeleerde van zoo algemeen erkend gezag als Prof. Kleintjes, blijkt dat de G. G. verplicht is overeenkomstig deze machtiging te handelen.

Immers slechts toegestaan wordt wijzigingen van ondergeschikt belang, die derhalve de beginselen der regeling niet betreffen aan te brengen.

Maar aan de regeling zelf waartoe de machtiging wordt verleend, mag niet getornd."

Op Woensdag 11 Juli 1923 zeide de Regeerings-Gemachtigde voor Oorlog in den Volksraad, dat inderdaad BIJ DE GEDETACHEERDE RESERVE-OFFICIEREN VERWACHTINGEN ZIJN GEWEKT EN ALS GEVOLG DAARVAN DE REGEERING EEN MOREELE VERPLICHTING ERKENT.

En in verband daarmede deelde deze Regeerings-Gemachtigde mede, dat aan *nog twintig* gedetacheerde Reserve-Officieren de gelegenheid zal worden gegeven Beroeps-Officier te worden.

De Regeering heeft tegenover DE GEDETACHEERDE RESERVE-OFFICIEREN moreele verplichtingen!

Een gedeeltelijke tegemoetkoming, aan enkelen, dáármede is het KORPS GEDETACHEERDE RESERVE-OFFICIEREN niet gebaat.

Een door den Luit. Kol. Kiès, lid van den Volksraad, ontworpen legerstelsel, waarbij de mindere militairen ná 12-jarigen dienst zonder pensioen zouden worden ontslagen, kon door de Regeering niet worden aanvaard *op moreele gronden.*

De gedetacheerde Reserve-Officieren, waaronder velen met 9 tot 12 jaren dienst *worden wél ontslagen — zonder meer!*

Buitengewoon groot is de teleurstelling in het korps van de gedetacheerde Reserve-Officieren.

Buitengewoon veel vertrouwen werd gesteld in de gedane toezeggingen.

Een groot deel van hen kwam naar Indië met de bedoeling dáár een werkkring te zoeken.

„Waar hen echter — na aankomst der eerste groepen — gedurende twee jaren geen ontheffing hunner detacheering werd verleend, is het begrijpelijk, dat menigeen zijn aandacht op de, in 1920 nog steeds losse plannen voor den overgang vestigde". (Alg. Ind. Dagblad 12 Juni 1923).

Een ander groot deel kwam naar Indië, omdat in Nederland, ook aan de Ministeries van Koloniën en Oorlog, de meening heerschte, dat de mogelijkheid tot overgang was opengesteld en geregeld. Dit deel kwam naar Indië enkel en alleen met de bedoeling Beroeps-Officier te worden.

„Tegenover hen, die andere positie verlieten, een betere positie niet aanvaarden of naar een lucratiever werkkring niet omzagen heeft dus het Departement van Oorlog een moreele verplichting alles in het werk te stellen, dat aan de gewekte verwachtingen voldaan wordt door de Regeering, terwijl de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat er gevallen bestaan, waarin deze moreele verplichting in geld waardeerbaar is". (Mr. Wormser, orgaan N.I.V.O. November 1922).

Besprekende het Kon. Besl. van 11 Mei 1922 No. 34 zegt de Preangerbode in het Hoofdartikel van 12 Juni l.l.: „Op grond dezer regeling heeft ieder Gedetacheerde, welke het verzoek deed om over te gaan en desondanks niet tot de aangewezenen behoort, het recht te vernemen, of er bijzondere voorwaarden werden gesteld, welke voor zijn overgang noodig werden geoordeeld (art. 1 van het Kon. Besl.) óf, zoo dit niet het geval was, op grond van welke der onder sub 2 genoemde regelen de overgang hem niet toegestaan wordt".

„Maar", zoo zegt laatstgenoemd orgaan iets verder, „er zou rekening gehouden worden met de belangen der gedupeerden. Ook moreel zouden zij gesteund worden".

En dan vervolgt de Preangerbode; „D.d. 15 Maart 1923 volgde een brief van het Departement van Oorlog, waarin o.m. gezegd wordt, dat de Regeering beslist heeft, dat slechts een 15 tot 20-tal

Verlofs-Officieren zal kunnen overgaan. Wanneer dit beslist is geworden, is niet bekend. *Deze beslissing is niet in het Indisch Staatsblad verschenen. En zij is in lijnrechte tegenspraak met het Kon. Besl.*"

Vervolgens: „En alvorens het besluit (regeling van den cursus) tot stand kwam, welke officieren in aanmerking zouden komen voor den overgang in vasten dienst, is ernstig gewikt en gewogen.

Als criterium gold echter de kwaliteit der betrokkenen en geen andere overweging, zoodat het hier volgende twintigtal, dat officiëel is aangewezen voor den genoemden cursus, tot het beste behoort wat, naar de meening der autoriteiten, in den groep van Reserve-Officieren viel te behouden".

Hiermede worden, zonder zulks te zeggen, de overigen tot minderwaardigen gequalificeerd.

Met deze qualificatie wordt een zeer pijnlijk antecedent geschapen. Zeer vele Reserve-Officieren zijn daardoor buitengewoon onaangenaam getroffen, wijl zij persoonlijk overtuigd zijn niet achter te staan bij hen die uitverkoren zijn.

Wanneer werkelijk het aantal van hen die zullen overgaan naar het korps Beroeps-Officieren nog met 20 zal zijn vergroot, dan zal zulks den overigen ongetwijfeld NOG PIJNLIJKER aandoen!

HET IS DEN GEDETACHEERDE RESERVE-OFFICIEREN MOREEL ONMOGELIJK DE CONSEQUENTIES, DIE UIT VORENSTAANDE QUALIFICATIE VOORTVLOEIEN, TE AANVAARDEN.

„De autoriteiten, die de keuze (van de twintig) bepaalden, hadden immers *slechts* de beschikking over officieele gegevens, afkomstig van verschillende korpscommandanten. HET BEHOEFT GEEN BETOOG, DAT OP ZULKE GEGEVENS GEEN EENHEIDS-OORDEEL KAN GEVESTIGD WORDEN.

Een loterij, gehouden onder hen die door hun korpscommandant in aanmerking werden geacht te komen, zou waarlijk billijker zijn geweest.

Zelfs als er gehandeld ware volgens het recept van den scheepsofficier, die ook de rol van scheeps-dokter vervult, door met een: „God zegene de greep" het verlangde aantal namen af te lezen,

dan zou daar minder nadeel uit zijn voortgevloeid". (Alg. Ind. Dagblad 12 Juni 1923).

„Als oorzaak van deze, vooral bij vergelijking onjuist blijkende uitkomsten was reeds van te voren aan te wijzen het feit, dat de Beoordeelingslijsten als voornaamste bron voor het onderzoek zouden gelden. Waar toch algemeen bekend is, dat deze beoordeelingslijsten worden ingevuld door tal van verschillende autoriteiten, die evenveel verschillende maatstaven van beoordeeling aanleggen, terwijl zij bovendien, op enkele uitzonderingen na, worden ingevuld in vage bewoordingen van algemeene beteekenis, daar kon het niet anders, of deze beoordeelingslijsten konden geen goede basis vormen voor een zuivere vergelijkende beoordeeling. De uitslag heeft dit dan ook bewezen. Vele, die zich gekrenkt voelen door een plaatsing in categorie B of C achten zich zelf feitelijk in die categorie niet misplaatst, doch voelen zich volgens eigen oordeel, en zijn ook dikwijls naar het oordeel van hun tegenwoordige of vroegere chefs niet minder, soms zelfs meer waard om voor het leger behouden te blijven dan ranggenooten, die in categorie A zijn gerangschikt; zij achten zich uit dit vergelijkingsoogpunt onbillijk behandeld". (Het Hoofdbestuur van de Vereeniging van Beroeps-Officieren in Holland in een brief d.d. 9 April 1923 No. 425 gericht aan Z. E. den Minister van Oorlog en handelende over het indeelen in klassen met het oog op afvloeiing).

„Met het brevet, dat zij niet „tot het beste" behooren" (Preangerbode van 12 Juni 1923) worden nu een aantal intellectueele werkkrachten op de arbeidsmarkt geworpen.

Blijkens „Naam- en Ranglijst der Officieren bij de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië" voor het jaar 1923 afgesloten op den 31sten December 1922 zijn gedetacheerd bij het Wapen der:

Infanterie	149	Reserve-luitenants.
Artillerie	30	„ „
Cavalerie	2	„ „
Genie	1	„ „
Milt. Administratie	1	„ „
Totaal.....	183	Reserve-Luitenants van het Nederlandsche Leger.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

DE GEDETACHEERDE RESERVE-OFFICIEREN WEIGEREN THANS COMMENTAAR TE LEVEREN OP DE WIJZE, WAAROP DE REGEERING IN NEDERLANDSCH-INDIË EN HET LEGERBESTUUR MEENEN TE KUNNEN VOLSTAAN MET DE UITVOERING VAN AL HETGEEN MET BETREKKING TOT DEN OVERGANG REEDS IS GESCHIED.

ZIJ WILLEN NIET IN BOTSING KOMEN MET KRIJGSTUCHT EN DISCIPLINE.

Afgescheiden nog van de overtuiging die allerwege heerscht, dat nog steeds van benarde tijdsomstandigheden moet worden gesproken, zal een brevet als het bedoelde (dat zijn oorsprong vindt in den brief van het D. v. O. van 15 Maart 1923) den gedupeerden niet veel steun geven bij het zoeken naar een nieuwe positie.

„Of acht men het gering, dat een groep Reserve-Officieren, waarvan verreweg het grootste aantal negen en meer jaren (daaronder zijn dus begrepen een aantal jaren in Indië) den lande dienden, op zulk een wijze worden ontslagen?"

Waren het niet juist de allerbeste jaren, die aan het algemeen belang werden gegeven?

Waren het niet juist de jaren, waarin voor ieder ander gelegenheid bestaat carrière te maken?

En moeten zij, nu die allerbeste tijd in den dienst van den Staat is voorbij gegaan, nu opnieuw zoeken naar een positie?

„Al zou het nu inderdaad onmogelijk zijn alle gedetacheerden, die een goede conduite bezitten, als beroepsofficier te doen overgaan, dan nog zijn er andere wegen om de *zoo schromelijk* gedupeerden tegemoet te komen.

Niet uit gevoelsoverwegingen, *maar op rechtsgronden*, welke niet zonder ernstig nadeel voor den Staat kunnen weggecijferd worden, behoort dat te geschieden". (Preangerbode van 12 Juni 1922).

Mocht inderdaad tengevolge van plotselinge legerinkrimping en bezuiniging ook de Moederlandsche Regeering ons niet kunnen handhaven in onze huidige positie, ons niet de vervulling onzer verwachtingen kunnen geven, dan schenke men ons eene redelijke, algeheele schadeloosstelling, hetzij finantieel, hetzij door op andere wijze in Nederlandsch-Indië debouché's te openen, en in afwach-

ting daarvan gevolg te geven aan de daartoe afgegeven Kon. Besluiten in zake verlenging van detacheering tot ten hoogste vijf jaren voor allen "die zulks verzoeken". (Kon. Besl. 20 December 1921 No. 49).

Gedachtig aan Maarten Harp. Zn. Tromp, die schreef:
„'t Sal waerachtig wel gaen", blijven de Gedetacheerde-Reserve-Officieren vertrouwen stellen in de meening van G. C. van 't Hoog:

„Uit alle mist kwam toch weer klaarheid
En alle duister baarde licht".

En zeker is het:
„Dat zij (de Reserve-Officieren) overigens ten allen tijde — en dit geldt mede voor de Gedetacheerden die hier blijven — wat er dan ook gebeuren moge, bereid zullen zijn te komen, wanneer de nood het eischt, dat staat onomstootelijk vast.
„Hun eed blijft van kracht!
Hun trouw is niet wankel!" (D. in het orgaan van November 1922).

Bandoeng, 30 Juli 1923.

Het Hoofdbestuur
van de
Vereeniging van
Reserve-Officieren
in Nederlandsch-Indië.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

